

Økologisk grunnkart 2020 – opptrappingsplan

Naturkartlegging er en forutsetning for kunnskapsbasert arealforvaltning. For å få den informasjonen som er nødvendig for å kunne ivareta biologisk mangfold, må vi kartlegge naturen for hvilke verdifulle naturtyper og arter som finnes der. Vi mangler imidlertid kanskje opp mot 75 prosent av den nødvendige informasjonen, og kartleggingsarbeidet har gått svært langsomt de siste årene.

SABIMA foreslår et kunnskapsløft for naturen som vil munne ut i et «økologisk grunnkart», i form av nettbaserte, dynamiske kartverktøy som viser hvor de verdifulle naturtypene er. Verktøyene finnes langt på vei allerede, men innholdet er svært mangelfullt. Dette vil være til stor nytte for all arealplanlegging både for å ta naturhensyn og redusere konflikter, forsinkelser og ekstrakostnader. En størst mulig del av kartleggingen må være gjennomført innen 2020. Da er vi internasjonalt forpliktet til å stanse tapet av biomangfold, og det er planlagt omfattende utbyggingsvirksomhet de nærmeste årene.

SABIMA anbefaler en kraftfull satsning ved at det bevilges totalt i overkant av 700 millioner til dette arbeidet fram til og med 2020. Det meste av ressursene vil gå til nykartlegging, men det er også behov for kvalitetssikring av gamle data og solid satsning på prosessledelse og utvikling av verktøyene.

Bakgrunn

Miljødirektoratet fikk i 2007 utredet status i kartleggings- og kvalitetssikringsarbeidet av Miljøfaglig utredning (MU). Utredningen anslo at opptil tre av fire antatt verdifulle naturtyper ikke er kartlagt, og at det kunne koste i størrelsesorden 500 millioner kroner å få en fullstendig kartlegging av verdifulle naturtyper ut fra definisjonene i DN-håndboka*. Selv om det er gjort en god del mer kartlegging siden 2007, anslås dekningsgraden av verdifull natur å være omtrent den samme som da.**

Tallene vi bruker i denne opptrappingsplanen har tatt utgangspunkt i tallene fra 2007, men er oppdatert i henhold til dagens situasjon. SABIMA mener også det må legges ressurser i god koordinering og videreutvikling av verktøy og metodikk. Vi har drøftet opptrappingsplanen med erfarne folk i konsulentfirmaer som arbeider med naturkartlegging for å kvalitetssikre våre vurderinger. SABIMA har likevel det fulle og hele ansvaret for dette notatet.

Flerdelt arbeid

Arbeidet med å få på plass et økologisk grunnkart består av prosessledelse, videreutvikling av databaseløsninger og metodikk, kvalitetssikring av allerede eksisterende data og av ny kartlegging.

Prosessledelse

For å få til en rasjonell og godt styrt ressursbruk er det meget viktig med god planlegging, prioritering og ledelse av arbeidet. Vi mener dette på nasjonalt plan må forestås av Miljødirektoratet, og regionalt av Fylkesmennene. De senere årene har det vært satt av alt for lite ressurser til dette i Miljødirektoratet, med en rekke forsinkelser og mangelfulle, forsinkede og uklare retningslinjer som resultat. I tillegg har det medført manglende oppfølging av eksisterende data som ikke har holdt tilstrekkelig kvalitet eller som ikke har blitt tilgjengeliggjort.

Direktoratet må ha en helt annen satsning på dette enn i dag, og både direktoratet og fylkesmennene må ha friske midler til mer personell for styre arbeidet samt kvalitetssikre og tilgjengeliggjøre data fortløpende. I dag kan det ta flere år fra naturtyper er kartlagt til dataene er tilgjengelig i Naturbase, noe som har ført til skade på viktige naturverdier, konflikter og uklarhet både for grunneiere og andre aktører. I tillegg er det godt kjent at betydelige mengder relevante data som samles inn, for eksempel gjennom konsekvensutredninger, ikke havner i Naturbase.

Kostnader til prosessledelse, totalt fram til 2020:

Miljødirektoratet:	30 mill.
<u>Fylkesmennene:</u>	<u>76,5 mill.</u>
<u>Totalt:</u>	<u>106,5 mill.</u>

Videreutvikling av databaseløsninger og metodikk

Naturbase har lenge vært det primære stedet for presentasjon av naturtypelokaliteter, selv om de også kan finnes i andre innsynsløsninger. Det har vært flere tilbakeslag for videreutviklingen av Naturbase, og fortsatt er det ønskelig med forbedringer i verktøyet. Blant annet mangler løsninger som gjør at kartleggerne kan jobbe direkte mot database og kart (noe som ville spare betydelige ressurser), samt verktøy for å kunne gi tilbakemeldinger og innspill slik at det etableres dialog med offentligheten. Det må også etableres klare mål og ambisjoner for videreutvikling av verktøyene. Her er det viktig med god dialog mellom Miljødirektoratet og Artsdatabanken.

Det skjer stadig videreutvikling av vår kunnskap om og inndeling av naturverdier. Især har utviklingen av Naturtyper i Norge (NiN) i regi av Artsdatabanken medført betydelige videreutvikling og forbedringer. NiN er et viktig grunnlag for å etablere en standardisert kunnskapsoppbygging om norsk natur.

Det pågående arbeid med samordning av naturtypehåndboka og NiN. Dette metodeutviklingsarbeidet må prioriteres høyere og forseres slik at metodikken blir optimal og enhetlig raskest mulig. Systemene må også tilpasses ulike plattformer, og det er behov for mer arbeid med faktaark og artslistene. Selv om det nødvendigvis må ligge noen økologiske og forvaltningsmessige faglige vurderinger og skjønn i denne type utrednings- og kartleggingsarbeid, er det viktig at det er så faglig solid basert som mulig, og at ulike aktører er kalibrert. Det må øremerkes midler til kursing og opplæring av kartleggere.

Artsdatabanken bør spille en viktig rolle i dette arbeidet for å sikre faglige solide og forvaltningsmessige nøytrale vurderinger der det er riktig å ha slike. Artsdatabanken må tilføres midler til å forvalte og videreutvikle Naturtyper i Norge. Artsdatabanken kan også spille en rolle i å etablere systemer for innsamling, lagring og formidling av data om naturtyper (på samme måte som for data om arter i Artskart).

Kostnader til videreutvikling av verktøy og metoder, totalt fram til 2020:

Artsdatabanken:	12 mill.
<u>Miljødirektoratet:</u>	<u>12 mill.</u>
<u>Totalt:</u>	<u>24 mill.</u>

Kvalitetssikring av gamle data

En del av kartleggingsarbeidet som ble gjort tidlig på 2000-tallet har vist seg å være mangelfullt. For eksempel er områdebeskrivelsene mangelfulle i 40 % av dataene fordi det ikke var krav til områdebeskrivelse i DN-håndboka** før 2006. For mange naturtyperegistreringer er også kilder og bakgrunn utilstrekkelig, og i tillegg er en del av registreringene for overfladiske og vil kreve nytt feltarbeid. I arbeidet med både gamle og nye kartleggingsdata må Fylkesmennene framover gi

kapasitet til å legge mer vekt på faglig kvalitetssikring, og ikke bare utsjekk av at tekniske formaliteter er på plass.

Kostnader til kvalitetssikring av gamle data, totalt fram til 2020:

Nødvendig oppdatering av datasett, gjennomføres av kartleggingskonsulenter, evt. med nytt feltarbeid:	60 mill.
<u>Fylkesmannens kvalitetssikring og innlegging av data:</u>	<u>15 mill.</u>
<u>Totalt:</u>	<u>75 mill.</u>

Da har vi regnet ut fra at kvalitetssikring koster i snitt 1500 per lokalitet

Prioriteringer:

- Data fra lokaliteter som finnes, men ikke er lagt inn i Naturbase
- Lokaliteter med gamle registreringer kan i mange tilfeller oppdateres ved hjelp av flybilder eller andre informasjonskilder
- Dårlige datasett som krever nykartlegging (se prioriteringsliste av hvilke av disse som bør prioriteres, under neste punkt)

Nykartlegging

Å kartlegge alle naturtypene i Norge er et omfattende og langsiktig arbeid. Kostnadene ved å kartlegge gjenstående lokaliteter for hele landets areal er anslått til 376 mill. (tall fra 2007). Fylkesmannens arbeid med administrasjon, innlegging og kvalitetssikring koster omlag 20 % av selve kartleggingen.

Kostnader til ny kartlegging og feltarbeid, totalt fram til 2020:

Ny kartlegging	450 mill.
<u>Fylkesmennene, innlegging og kvalitetssikring</u>	<u>76,5 mill.</u>
<u>Totalt:</u>	<u>526,5 mill.</u>

Vi har her tatt utgangspunkt i at nykartlegging koster i snitt 3000 kroner per naturtypelokalitet.

Prioriteringer og forutsetninger:

For at viktig kunnskap skal være mest mulig beslutningsrelevant er det svært viktig å prioritere hvilke typer arealer som skal kartlegges først og å kvalitetssikre disse dataene så raskt som mulig. Nedenfor er utkast til en liste over områder som bør prioriteres både for kvalitetssikring av gamle data, og ny kartlegging, som i stor grad er i tråd med praksis de siste årene.

- Bebyggelsesområder
- Pressområder
  - Tettstednære områder som er aktuelle for utbygging; jf. f.eks. Nasjonal transportplan
  - Hytteområder på (og nær) fjellet
  - Vassdrag som er aktuelle for vassdragsutbygging, inkludert små kraftverk
  - Strandsonen
  - Gammelskog
- Særlige verdifulle naturtyper eller naturtyper som er utsatt for særlig press
  - Naturtyper som er aktuelle å definere som utvalgte naturtyper etter naturmangfoldloven
  - Kulturbetingete naturtyper utsatt for gjengroing og bruksendringer
  - Naturtyper som er spesielt utsatt for inngrep som dammer, våtmark, gammel barskog m.m.

Det er nødvendig å bygge opp kompetanse og kapasitet de første årene. Det har i mange år vært for lite oppmerksomhet om behovet for taksonomer og feltbiologer. Dersom regjeringen gir forutsigbarhet i at dette blir en satsning, vil imidlertid konsulentfirmaene respondere raskt ved å bygge opp sin egen kapasitet selv. I tillegg bør Artsdatabanken videreføre tiltak som «Forskerskolen».

Myndighetene må som nevnt sørge for tilstrekkelig kapasitet og kompetanse i Miljødirektoratet og Fylkesmennene, slik at ressursene blir brukt rasjonelt. Som nevnt er det helt nødvendig at Fylkesmennene legger mer vekt på faglig kvalitetssikring, og har kapasitet og kompetanse til å gjøre det på et solid grunnlag. Når Fylkesmennene følger tettere opp og stiller klarere krav, vil det naturlig nok også høyne kvaliteten på arbeidet konsulentfirmaene gjør.

SABIMAs forslag til økonomisk opptrappingsplan

Dette er vårt forslag til totale avsetninger i statsbudsjettet fram mot 2020:

	Mdir prosess	Mdir utvikling	Adb utvikling	FM gamle data	Felt gamle data	FM prosess	FM kvalsikr	Felt nye data	Sum
2015	3	2	2		10	13,5	13,5	30	74
2016	5	4	4	3	20	13,5	13,5	75	138
2017	6	4	4	4	20	13,5	13,5	150	215
2018	6	2	2	4	10	13,5	13,5	150	201
2019	6			4		13,5	13,5	30	67
2020	4					9	9	15	37
Sum	30	12	12	15	60	76,5	76,5	450	732

Fylkesmennenes arbeid inkluderer samarbeid med kommunene, koordinering av arbeidet, kvalitetssikring av data og innlegging i databaser.

* DN-håndbok 13 definerte verdifulle naturtyper. Naturtypene er valgt ut på bakgrunn av arealenes særegenhet og/eller viktige betydning for ivaretagelse av biologisk mangfold. I DN-håndbok 13 er det definert 56 naturtyper verdisatt i forhold til om de er svært viktige (A), viktige (B) eller lokalt viktige (C). Metodikken er nå under revisjon (blant annet samkjøring med NiN) og uttestet i felt, og blir trolig hetende *Miljødirektoratets veileder i kartlegging, verdisetting og forvaltning av naturtyper*. Når metodikken er ferdig revidert vil alle rødlistede og utvalgte naturtyper være inkludert og antall definerte verdifulle naturtyper være flere enn de 56.

** I 2013 var rundt 51 000 lokaliteter kartlagt, mot 27.000 i 2007. Dette ville tilsvart nesten 40 % dekning etter 2007-tallene, men det har i mellomtiden kommet inn nye naturtyper som ikke var kjent som verdifulle i 2007. I tillegg tilsier internasjonale forpliktelser ([Aichi-målene](#)) at flere naturtyper bør kartlegges. På denne bakgrunn anslo Miljøfaglig Utredning i oktober 2013 på forespørsel fra SABIMA at [25 prosent dekning av verdifulle naturtyper](#) er et rimelig anslag på landsbasis nå. På artsnivå er kunnskapen sannsynligvis enda dårligere.